

BAB I

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang

Manusa gelar ka alam dunya dibarengan ku rupa-rupa poténsi jasmani, akal, jeung roh pikeun ngarépson kahirupanana. Éta poténsi ku manusa digunakeun umpamana dina nyanghareupan lingkunganana atawa kumaha carana nyuprih pangaweruh. Pasualan-pasualan anu disanghareupan ku manusa, direaksi gumantung kana wates kamampuh dasarna. Pasualan atawa pangaweruh anu sipatna émpiris, diréaksi ku manusa ngaliwatan poténsi jasmani, sedengkeun pasualan anu sipatna logis diréaksi ngaliwatan poténsi akal. Poténsi boh digunakeun nalika adu hareupan jeung pasualan anu sipatna teu émpiris jeung teu logis.

Tina carana manusa ngareaksi pasualan-pasualan sabudeureun kahirupanana, ngagelarkeun rupa-rupa kagiatan, salasahijina nya éta kagiatan makéna basa. Kagiatan kreatif manusa dina ngagunakeun basa téh di antarana bisa diébrehkeun ngaliwatan kagiatan sastra. Eta hal ten luyu jeung pamanggih Rusyana (1984:311) yén sastra aya dina dunya fiksi, mangrupa hasil kréatif manusa, hasil niténan, tanggapan, fantasi, pikiran, parasaan, jeung kahayang anu campur aduk, anu diwujudkeun kalawan ngagunakeun basa. Sastra gelar dilantarankeun ku ayana dorongan-dorongan tina rasa kahayang manusa

pikeun ngébréhkeun eusi haté, pangalaman, jeung kahayang pikeun mangaruhan ka papada manusa.

Karya sastra mekar kalawan teu leupas tina kamekaran élmu pangaweruh anu aya di saluareun dunya sastra. Palebah dieu, gelar situasi anu raket pisan antara fénoména sastra jeung eunteung kahirupan. Kahirupan manusa téh teu nembrak dina kahirupan nyata waé, aya ogé anu nyampak dina kahirupan-kahirupan fiktif dina karya sastra.

Kahirupan sastra Sunda kiwari nambahán euyeub ku lahirna genre karya sastra nu disebut fiksimini. Ku karancagé Nazarudin Azhar, tingpucunghul karangan nu disebut "fiksimini". Sasat aya patokan anyar nu béda ti nu pondok saméméhna. Sababaraha taun ka tukang, méméh balaréa sibuk mésbuk, kungsi aya istilah "carpon mini" deuih. Kituna mah lain di urang wungkul. Di tatar deungeun gé aya istilah *minifiction* katut rupaning lalandian séjéenna kayaning *flash fiction*, *short short story*, *microfiction*, malah aya *nanofiction* sagala rupa. Barangna mah éta-éta kénéh: wanda carita nu pohara pondokna.

Pangna disebut fiksimini alatan wangunna nu pondok pisan, leuwih pondok tina carita pondok mini nu geus gelar saméméhna. Ditilik tina pondokna mah ngaharib-harib carita guguyon, boh lisan boh tinulis, nu geus mekar leuwih tiheula. Bédana katara tina eusina, carita guguyon najan réa nu eusina kritik kana kahirupan sapopoé, sacara struktur mah kurang dipaliré. Sedengkeun fiksimini kaitung merhatikeun pisan struktur jeung narasina salaku sarana nétlakeun eusi.

Konsépsi perkara fiksimini salaku karya sastra anyar dina kahirupan sastra Sunda saéstuna tacan jinek. Pasualan kahiji patali jeung watesan naon jeung

nu kumaha ari fiksimini. Aya sawatara pihak nu nétélakeun yén fiksimini mangrupa tarjamahan tina kecap *mini-fiction*, nu mimiti hirup di Amerika Latin, dina abad ka-20. Borges, Cortázar, jeung Monterroso, mangrupa pangarang kawentar nu ngamimitian nulis fiksimini kalayan daria, sok sanajan dina waktu trétna mah bisa jadi teu ieuh mikiran istilah fiksimini. Wujudna nu ngahrib-harib carita gugyon cara nu kiwari réa dimuat dina sawatara majalah jeung Koran, boh basa Sunda boh basa Indonésia, bisa jadi némbongkeun yén éta genre pisan nu jadi huluwotan lahirna fiksimini basa Sunda téh. Salian ti éta, situs jejaring sosial *facebook* jeung *twitter* nu jadi media sumebarna fiksimini basa Sunda, milu mangaruhan kana gelarna konsépsi fiksimini. Éta situs-situs mémang ngawatesanan nu makéna dina nuliskeun status jeung *tweet* ukur dina lobana 140 karakter.

Pasualan kadua, patali jeung strukturna. Ieu hal ditandaan ku réana karya fiksimini nu ngahrib-harib sajak liris, nepi ka sakapeung mah hésé nangtukeun nahe éta karya téh mangrupa prosa atawa puisi. Ieu pasualan tangtu baris réa rambat kamaléna, utamana tangtu baé dina nangtukeun hiji karya téh kaasup kana fiksimini (salaku prosa) atawa sajak liris (salaku puisi). Saupama ieu hal teu jinek tangtu baris ngabalukarkeun gelarna pasualan-pasualan liana patali jeung konsépsi téa. Misalna baé sok sanajan wangunna liris, pangarang nangtukeun hasil karyana téh kaasup fiksimini, tangtu baris pagedrug jeung konsépsi wangu sajak liris nu geus gelar saméméhna.

Fiksimini téh panginditanana tina prosa, lain puisi atawa sajak. Jadi karanganana gé karangan prosa, ngan pondok. Jadi karangan nu mangrupa puisi

atawa sajak mah, teu kaasup kana fiksimini. Biasana mah puisi atawa sajak leuwih anteb ulin dina métáfor. Naon nu hayang ditembrakkeun dina tulisan, dipapandékeun kana métáfora, atawa kecap barang nu bisa disurahan hartina sacara konotatif. Ari nu disebut prosa liris mah, biasana karasa dina wirahma kalimahna (unsur musicalitasna), lain pé dah leubeut ku métáfora. Prosa téh asalna tina basa Latén, hartina “terus terang”, nembrak. Jadi fiksimini bédá jeung sajak nu resep ‘nyumputkeun nu hayang ditepikeun’ ku pangarangna. Dina sajak mah, nu maca remen kudu ‘ngasruk’ heula sangkan bisa néwak makna atawa harti dina éta sajak. Bédá jeung maca prosa, nu maca geus disuguhan tokoh, lalakon, konflik, jeung nu liana ku pangarang. Nu maca tinggal nuturkeun galur carita.

Ku éta hal, fiksimini basa Sunda nu kiwari gelar ngawarnaan kahirupan sastra Sunda téh perlu ditalungtik tina rupa-rupa pasualan, ti mimiti sajarahna tepi ka strukturna. Ulikan kana fiksimini basa Sunda nu kungsi aya pangpangna mah mangrupa sawangan saules minangka kritik karya, umumna dijieu ku *admin* (nu nyekel konci grup Fikmin Sunda dina *facebook*) jeung sawatara anggotana. Misalna waé, Ki Hasan kungsi nulis perkara “Sérial Jurus Mikmin ala Godi Suwarna Saparakanca”, eusina ngungkab fiksimini karya Godi Suwarna jeung sawatara pangarang nu geus kawéntar kayaning Hadi AKS, Dadan Sutisna, jrrd. Dusi Herlianto ogé ngulik perkara fikmin dina *facebook*. Ulikanana museur kana fikmin karya Ganjar Kurnia, museur dina pasualan atawa téma heureuy. Endah Dinda Jénura mah ulikanana masualkeun rupa-rupa wangu fiksimini nu kungsi atawa nyampak aya dina karya-karya pangarang Sunda. Ulikan lianna museur dina unak-anik saluareun karya tapi aya patalina jeung fikmin, contona ulikan

darpan A.Winangun nu masualkeun ajén ékonomis fikmin. Sedengkeun nu mangrupa panalungtikan daria perkara fiksmini basa Sunda tina rupa-rupa jihat minangka ulikan sastra mah tacan kungsi dilaksanakeun.

Dikasangtukangan ku hal-hal sakumaha dipedar di luhur, ieu panalungtikan dilaksanakeun. Panalungtikan pangpangna dipuseurkeun kana maluruh jeung nyusud kumaha struktur naratif fiksmini basa Sunda nepi ka kapaluruh kumaha konsépsi nu jadi ciri atawa idéntitasna salaku karya sastra anyar winangun prosa. Ku éta hal, ieu panalungtikan dijudulan “Struktur Naratif Fiksmini Basa Sunda”.

1.2 Watesan jeung Rumusan Masalah

1.2.1 Watesan Masalah

Dina ieu panalungtikan, fiksmini basa Sunda ditalungtik struktur naratifna. Ulikan struktur naratif museur kana déskripsi struktur jero nu patali jeung wangun, eusi, jeung ciri-ciri naratifna kalawan nyuméndér kana konsépsi nu ditétélakeun ku Gerard Genette (1972) jeung Zvetan Todorov (1985). Tina struktur jero jeung ciri naratif nu kapaluruh, baris digambarkeun kumaha konsépsi patali jeung idéntitas fiksmini salaku wangun karya sastra anyar dina kahirupan sastra Sunda.

1.2.2 Rumusan Masalah

Sakumaha anu geus didadarkeun di luhur, fiksmini basa Sunda téh némbongkeun ciri atawa karakteristik anu tangtu palebah struktur jeung gayana.

Dumasar kana éta hal, ieu panalungtikan baris dipuseurkeun kana masalah struktur naratifna, sakumaha dirumuskeun ieu di handap.

- 1) Kumaha struktur intrinsik nu ngawengku téma, galur, palaku, jeung kasang tukang dina fiksimini basa Sunda?
- 2) Kumaha waktu naratif nu ngawengku modus, kala, jeung puseur sawangan dina fiksimini basa Sunda?
- 3) Kumaha konsépsi anu mekar jeung jadi idéntitas fiksimini basa Sunda?

1.3 Tujuan Panalungtikan

Sacara umum, ieu panalungtikan mibanda tujuan pikeun maluruh struktur naratif fiksimini basa Sunda jeung ma'nana salaku gambaran kahirupan manusa. Sedengkeun sacara husus, ieu panalungtikan mibanda tujuan pikeun ngadeskripsiun:

- 1) struktur intrinsik fiksimini basa Sunda nu patali téma, galur, palaku, jeung kasang tukang;
- 2) waktu naratif fiksimini basa Sunda nu ngawengku modus, kala, jeung puseur sawangan; jeung
- 3) konsépsi anu mekar jeung jadi idéntitas fiksimini basa Sunda.

1.4 Mangfaat Panalungtikan

1.4.1 Mangpaat Tioritis

Pikeun kapentingan tioritis, ieu panalungtikan dipiharep bisa:

- 1) ngabeungharan ulikan sastra Sunda, utamana anu patali jeung wangun prosa tina jihat strukturalisme;
- 2) nyadiakeun pedaran anu kompréhensif patali jeung konsépsi anu jadi ciri atawa idéntitas fiksimini salaku wangun karya sastra anyar dina kahirupan sastra Sunda.

1.4.2 Mangpaat Praktis

Sacara praktis, ieu panalungtikan dipiharep méré mangpaat pikeun usaha ngungkab rupa-rupa genre karya sastra dina kahirupan sastra Sunda. Salia ti éta, dipiharep mawa mangpaat sakumaha ieu di handap.

- 1) Déskripsi struktur naratif dina fiksimini Sunda bisa dijadikeun dokuméntasi dina hirup-kumbuhna fiksi mini ngawarnaan kamekaran kahirupan sastra Sunda.
- 2) Bisa dijadikeun alternatif bahan pangajaran di sakola.

1.5 Wangenan Operasional

Sangkan écés, istilah anu aya patalina jeung judul ieu panalungtikan didéfiniskeun sacara operasional dumasar kana watesan-watesan sakumaha ieu di handap.

1) Struktur Naratif

Dina tiori linguistik Saussure (1959), konsép strukturalisme téh patali jeung hal-hal: a) tanda (*sign*) nu ngawengku konsepsi pananda (*signifier*) jeung patanda (*signified*), jeung b) hubungan sintagmatik jeung paradigmatic

(asosiatif). Ku sawatara ahli sastra kayaning Gerard Genette (1976) jeung Zvetan Todorov (1985), konsep Saussure tuluy digunakeun dina widang sastra. Nurutkeun Todorov (1985:12), sacara struktur karya sastra bisa patali jeung aspek semantik, sintaksis, jeung verbal. Aspek verbal téh nurutkeun Genette (1976) mah patali jeung tilu tingkatan naratif nu ngawengku: *narration* ‘narasi’, *discourse* ‘wacana’, jeung *story* ‘carita’. Aya tilu katégori nu némbongkeun silihpakaitna tilu hal kasebut, nyaéta a) *voice: person, time of narration, narrative level*; b) *tense: order, duration, frequency*; jeung c) *mode: focalization*. Patali jeung ieu panalungtikan, struktur naratif téh diwatesanan salaku unsur jero karya sastra winangun prosa dumasar kana ciri naratif nu ngawengku modus (*mode*), kala (patali jeung *order* katut *duration*), jeung puseur sawangan (patali jeung *person*).

2) Fiksi Mini Basa Sunda

Fiksimini asalna tina kecap *minification*, hirup di Amerika Latin, mimiti abad 20. Borges, Cortázar, jeung Monterroso, di antara pangarang kawentar nu kasebut nulis fiksi mini kalayan daria, bari waktu trétna mah bisa jadi teu ieu mikiran istilah fiksimini. Huluwotan fiksimini basa Sunda téh salian tina konsépsi *minification* nu gelar dina hasanah sastra Barat, nyuméndér ogé kana carita-carita guguyon nu biasa dimuat dina rubrik guyon sawatara majalah jeung koran, tur dipangaruhan ku *facebook* salaku média sumebarna nu ngawatesanan jumlah karakter dina postinganana. Dumasar kana éta hal, nu disebut fiksi mini basa Sunda dina ieu panalungtikan téh nyaéta karya sastra winangun prosa nu ukuranana pondok pisan, cukup ngawengku kurang

leuwih 140 (saratus opat puluh) karakter, eusina leuwih daria ti batan carita guguyon nu jadi huluwotanna.

1.6 Struktur Organisasi Tésis

Hasil-hasil dina ieu panalungtikan disusun ngawengku lima bab kalawan struktur organisasi sakumaha ieu di handap.

BAB I BUBUKA

Mertélakeun perkara kasang tukang, watesan jeung rumusan pasualan, tujuan panalungtikan, mangpaat panalungtikan, wangenan istilah, jeung struktur organisasi tésis.

BAB II ULIKAN TIORI, ANGGAPAN DASAR, JEUNG RARAGA PIKIR

Dina ieu bab didadarkeun:

- 1) sajumlahing konsép poko anu dijadikeun tatapakan pikeun analisis pasualan anu ditalungtik dumasar kana sajumlahing buku jeung bahan bacaan lianna salaku rujukan konsép jeung tiori:
 - kamekaran sastra Sunda
 - fiksimini minangka karya sastra
 - struktur naratif karya sastra.
- 2) anggapan dasar nu digunakeun dina panalungtikan.
- 3) raraga pikir nu digunakeun dina panalungtikan.

BAB III MÉTODE PANALUNGTIKAN

Ieu bab mertélakeun perkara désain panalungtikan, nangtukeun data, instrumén panalungtikan, jeung prosédur analisis data.

BAB IV STRUKTUR NARATIF FIKSIMINI BASA SUNDA

Dina ieu bab, didadarkeun hasil analisis data anu dijadikeun sampel dina ieu panalungtikan jeung pedaranana.

BAB V KACINDEKAN JEUNG SARAN

Dina ieu bab didadarkeun kacindekan tina hasil analisis anu dipedar dina bab saméméhna, jeung sawatara saran anu dianggap penting pikeun panalungtikan lianna.